

ANTHROPOSOFICKÉ VŮDČÍ MYŠLENKY

CESTA PREDMICHAELSKÁ A CESTA MICHAELSKÁ

Rudolf Steiner

Neuvidíme ve správném světle, jak do vývoje lidstva proniká působnost Michaelova, pokud si o poměru novějšího ideového světa k přírodě tvoříme představu, která je dnes obecně rozšířena.

Podle ní si myslíme: venku, tam je příroda se svými ději a bytostmi; v nitru, tam jsou ideje. Ty představují pojmy o bytostech přírody nebo také tzv. přírodní zákony. Myslitelům přitom záleží především na tom, aby ukázali, jak se tvoří *ty* ideje, které mají správný poměr k bytostem přírody nebo které obsahují pravé přírodní zákony. Přitom se nepřikládá velký význam tomu, jaký mají tyto ideje vztah k člověku, který je má. A přece pochopíme to, na čem záleží, jenom když vzneseme především otázku: Co prožívá člověk v novějších přírodovědných idejích?

K odpovědi dospějeme takovýmto způsobem:

Dnes člověk cítí, že se v něm ideje tvoří činností jeho duše. Má pocit, že je tvůrcem idejí, kdežto zvnějšku k němu pronikají pouze vjemy.

Tento pocit člověk nemíval vždycky. Ve starších dobách nepociťoval obsah idejí jako něco, co sám vytvářel, nýbrž jako něco, co přijímal jako vnuknutí z nadsmyslového světa.

Tento pocit procházel stupni. A tyto stupně závisely na tom, kterou částí své bytosti člověk prožíval to, co dnes označuje za své ideje. Dnes, ve věku vývoje duše uvědomující, platí bez omezení, co stojí v předešlých „vůdčích myšlenkách“: „Myšlenky mají své nejvlastnější sídlo v éterném těle člověka. V něm jsou ale bytostně-živoucími silami. Vtiskují se do těla fyzického. V podobě takovýchto „vtištěných myšlenek“ mají onen stínový ráz, v němž je zná obyčejné vědomí. Je možné se vrátit nazpět až do časů, kdy lidé prožívali myšlenky přímo ve svém „já“. Tehdy se ovšem nejevily stínově jako dnes; nebyly pouze živé. Byly *oduševnělé a prodchnuté duchem*. To ale znamená: Člověk své myšlenky nemyslel; nýbrž prožíval, že vnímá konkrétní duchové bytosti.

Všude v dávnověku národů bychom našli vědomí vzhlížející do světa duchových bytostí. To, co se z toho dochovalo v dějinách, to se dnes označuje za vědomí mýtotočivé a nepřikládá se mu nijaký zvláštní význam pro chápání skutečného světa - ale přesto byl člověk tímto vědomím zasazen do *svého* světa, do světa svého původu, kdežto dnešní vědomí ho z tohoto jeho světa vyčleňuje.

Člověk je duch. A jeho světem byl tehdy svět duchů.

Další stupeň pozůstává v tom, že člověk už neprožívá myšlenkový živel svým „já“, ale astrálním tělem. Tím se pro pohled jeho duše ztrácí bezprostřední vjem duchovna. Myšlenky se mu jeví jako něco oduševněle-živoucího.

Na onom prvním stupni, při zření konkrétních duchových bytostí, člověk ani necítil nějak silně potřebu spojovat to, co zřel, se světem vnímaným smysly. Smyslové vjemy světa se sice projevují jako činy nadsmyslově zřených bytostí; ale lidé tehdy necítí potřebu vytvářet nějakou zvláštní vědu o tom, co bylo bezprostředně

vnímatelné „duchovému pohledu“. Navíc se svět duchových bytostí, jež tehdy člověk vnímal, vyznačoval tak bohatou plností, že jeho pozornost se upínala především na něj.

To se mění ve druhé etapě vývoje vědomí. Tehdy se konkrétní duchové bytosti skrývají; objevuje se jejich odlesk v podobě oduševnělého života. Lidé začínají spínat „život přírody“ s tímto „životem duší“. V bytostech a dějích přírody hledají působnost duchových bytostí a jejich činy. V mnohem pozdějším alchymistickém hledání je možné spatřovat historicky pozdní ohlas této etapy vývoje vědomí.

Jako člověk, když v první etapě vědomí „myslil“ duchové bytosti, žil cele ve své bytosti, tak se v této druhé etapě ještě cítí v blízkosti sama sebe a svého původu. Tím je však na obou stupních vyloučeno, aby dospěl v pravém smyslu toho slova k vlastnímu vnitřnímu popudu pro své jednání.

Co v něm jedná, je duchová podstata, která je s ním stejnorodá. Co zdánlivé koná on sám, je zjevením dějů uskutečňovaných duchovými bytostmi. Lidské činy jsou smyslové-fyzickým zjevením skutečného božsky-duchového dění, které se odehrává za nimi.

Třetí epocha ve vývoji vědomí vede k tomu, že si člověk myšlenky uvědomuje, ale jako něco živoucího, v éterném těle.

Řecká civilizace žila ve svém vrcholném údobí v tomto vědomí. Jestliže Řek myslil, netvořil si myšlenku jako vlastní výtvar, jehož prostřednictvím by se díval na svět, nýbrž cítil, že se v něm rozněcuje život, který kolotá i venku ve věcech a dějích. Tehdy vznikla poprvé touha po svobodě vlastního jednání. Ne ještě skutečná svoboda; ale touha po ní.

Člověk, který cítil, jak se pohyb sil přírody uskutečňuje i v něm sám, mohl dát v sobě vyrůst touze odpoutat vlastní vnitřní pohyblivost od proudění sil vnímaného jako cosi cizího. Ale přece jenom pociťoval v onom proudícím pohybu vnějších sil ještě poslední výsledek působnosti duchového světa stejnorodého s člověkem. Teprve když se myšlenky začaly vtiskovat do fyzického těla a vědomí už dosahovalo jenom k tomuto vtisku, nastala možnost svobody. To je stav, k němuž lidstvo došlo v patnáctém století.

Ve vývoji světa nezáleží na tom, jaký význam mají ideje dnešního přírodovědeckého názoru ve vztahu k přírodě; protože tyto ideje nenabýly své podoby proto, aby poskytly určitý obraz přírody, nýbrž aby přivedly člověka na určitý stupeň jeho vývoje.

Když se myšlenky spjaly s fyzickým tělem, byly z jejich bezprostředního obsahu vymýceny duch, duše, život; a zůstal jenom abstraktní stín ulpívající na fyzickém těle. Myšlenky tohoto druhu mohou učinit předmětem svého poznání *pouze* něco fyzicky-hmotného. Neboť samy jsou něčím *skutečným* pouze ve styku s fyzicky-hmotným tělem člověka.

Materialismus nevznikl proto, že ve vnější přírodě se dají vnímat jenom hmotné bytosti a hmotné děje; nýbrž proto, že bylo třeba, aby člověk prošel ve svém vývoji etapou, která ho dovedla k vědomí schopnému vnímat zpočátku jenom hmotná zjevení. Jednostranný rozvoj této lidské vývojové potřeby dal vznik novodobému pohledu na přírodu.

Je Michaelovým posláním dodat éterným tělům lidí síly jimiž by myšlenkové stíny znovu získaly živoř; pak se k takto oživeným myšlenkám skloní duchové a duše nadsmyslových světů; osvobozený člověk bude moci s nimi žít jako s nimi kdysi žil člověk, pokud byl jenom fyzickým obrazem *jejich* působnosti.

*Další vůdčí myšlenky pro Anthroposojickou společnost, rozesílané z Goetheana
(Na základě předchozího zobrazení)*

1. Ve vývoji lidstva sestupuje vědomí po stupních rozvoje myšlenek. Nejprve tu byla jistá první etapa vývoje vědomí: člověk tehdy prožívá myšlenky ve svém „já“ jakožto zduchovělé, oduševnělé, oživené bytosti. Ve druhé etapě člověk prožívá myšlenky v astrálním těle; tehdy už představují pouhé oduševnělé a oživené obrazy duchových bytostí. Ve třetí etapě člověk prožívá myšlenky v těle éterném; tehdy už představují pouhou vnitřní pohyblivost jako ohlas čehosi duševního. Ve čtvrté, současné etapě člověk prožívá myšlenky ve fyzickém těle; představují mrtvé stíny duchovna.
2. Úměrně k tomu, jak v myšlení lidí sestupuje přítomnost živlu duchového, duševního a živoucího, ožívá vlastní vůle člověka; vzniká možnost svobody.
3. Je úlohou Michaelovou dovést člověka cestami vůle zase tam, odkud přišel, když cestami myšlení sestupoval svým pozemským vědomím od prožitku nadmyslna k prožívání světa smyslového.